

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU NEĮLEIDŽIANT ASMENS Į NAKTINĮ KLUBĄ TABOO TYRIMO

2023 m. rugpjūčio 21 d. Nr. (23)SN-109)SP-69

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2023 m. birželio 4 d. buvo gautas pareiškėjo (*duomenys neskelbtini*) (toliau vadinamas ir Pareiškėju arba pareiškėju) skundas dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu atsisakant įleisti šį asmenį į naktinį klubą TABOO (toliau – Klubas).

Pareiškėjas rašė, kad 2023 m. birželio 3 d. apie 22 val. su „Bolt“ pavėžėju atvyko prie Klubo ir, vos jam priėjus prie įėjimo laiptelių, apsaugos darbuotojas pradėjo įžeidinėti Pareiškėją necenzūriniais žodžiais: „dink iš čia invalidas greit“, „tau invalide reikia namie prie televizoriaus sėdėti“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta). Pareiškėjas teigė, kad nežino apsaugos darbuotojo vardo ir pavardės, bet tai buvo apie 40–50 metų vidutinio kūno sudėjimo vyras, kurį Pareiškėjas galėtų atpažinti.

Pareiškėjo teigimu, jis buvo blaivus ir tvarkingai apsirengęs, todėl, jo manymu, į Klubą buvo neįleistas dėl savo fizinės negalios. Pareiškėjas pažymi, kad vaikšto su ramentais, jam nustatytas 20 proc. darbingumas.

Galiausiai Pareiškėjas pažymi, kad tai buvo pirmas toks atvejis, kai jis buvo neįleistas į naktinį klubą ir įžeidinėjamas dėl savo negalios, nes dažniausiai naktiniai klubai arba kavinės Pareiškėjo nediskriminuoja dėl negalios bei mielai priima ar net pasiūlo pagalbą ir pasiteirauja, ar nieko netrūksta.

Pareiškėjas prašo Tarnybos nubausti Klubą vadovybę, nes jaučiasi pažemintas ir įskaudintas, ir mano buvęs diskriminuojamas negalios pagrindu. Taip pat Pareiškėjas teigia, kad dėl šio atvejo kreipsis į advokatą, ir neatmeta galimybės kreiptis į teismą.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė 2023 m. birželio 8 d. raštu

Nr. (23)SN-109)S-258 kreipėsi į UAB „AES GROUP“ (toliau – Bendrovė) ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar judėjimo negalią turintys asmenys gali patekti į Klubą; jei ne – dėl kokių priežasčių; ar Pareiškėją buvo atsisakyta įleisti į Klubą; jei taip – dėl kokių priežasčių; paprašyta patvirtinti arba paneigti skunde išdėstytas aplinkybes; ar Pareiškėjo atžvilgiu buvo išsakytos frazės „dink iš čia invalidas greit“, „tau invalide reikia namie prie televizoriaus sėdėti“; kokiais kriterijais remiantis Klubo darbuotojai nusprendžia, ką įleisti į klubą ir ko neįleisti; kokie apsaugos darbuotojai dirbo prie Klubo 2023 m. birželio 3 d. apie 22 val.; buvo paprašyta pateikti šių darbuotojų paaiškinimus dėl skunde išdėstytų aplinkybių.

Taip pat buvo paprašyta pateikti kitą, su atliekamu tyrimu susijusią, informaciją.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t è:

2023 m. birželio 22 d. Tarnyboje buvo gautas Bendrovės 2023 m. birželio 21 d. raštas, kuriuo Tarnybai buvo pateikti atsakymai į raštu išdėstytus klausimus.

Bendrovė rašė:

„Vykdami Tarnybos reikalavimą, nepraleisdami nustatyto termino, pateikiame atsakymus ir paaiškinimus į kiekvieną klausimą.

1. Ar judėjimo negalią turintys asmenys gali patekti į Klubą? Jei ne – dėl kokių priežasčių?

Taip, į Klubą gali patekti tiek judėjimo, tiek kito pobūdžio negalią turintys asmenys.

Asmenims, kuriems dėl judėjimo negalios yra sunkiau patekti į teritoriją pro bendrą įėjimą dėl ten esančių laiptelių, specialiai atveriami papildomi varteliai, pro kuriuos patenkant į teritoriją nereikia įveikti laiptelių.

2. Ar Pareiškėją buvo atsisakyta įleisti į Klubą? Jei taip – dėl kokių priežasčių? Prašyčiau patvirtinti ar paneigti skunde išdėstytas aplinkybes.

Taip, 2023-06-03, apie 22.00 val., lankytojas su ramentais, galimai Pareiškėjas (apsaugos darbuotojai neregistruoja atvykstančių lankytojų vardų ir pavardžių – tik patikrina tapatybės dokumente nurodytą gimimo datą, jeigu kyla įtarimų, kad į Klubą bando patekti pilnametystės nesulaukęs asmuo, kai renginys skirtas pilnamečiams, todėl negalime patvirtinti, kad būtent Darius Pacevičius bandė patekti į Klubą skunde nurodytomis aplinkybėmis) pageidavo patekti į Klubą ir jį buvo atsisakyta įleisti, tačiau griežtai paneigiame, kad apsaugos darbuotojas įžeidinėjo Pareiškėją ir

išsakė jo atžvilgiu skunde nurodytas frazes, taip pat kad Pareiškėjas nebuvo įleistas dėl jo fizinės negalios. Tai yra Pareiškėjo subjektyvi įvykio interpretacija.

Apsaugos darbuotojas priėmė sprendimą neįleisti Pareiškėjo dėl šių aplinkybių:

1) Pareiškėjas atvyko apie 22.00 val. ir pageidavo patekti į Klubą, tačiau Klubas pradeda darbą tik 23.00 val., todėl objektyviai Pareiškėjas negalėjo būti įleistas į Klubą;

2) Dėl negalėjimo patekti į Klubą, nes neprasidėjęs Klubo darbas, Pareiškėjas pradėjo reikšti pretenzijas, elgtis nemandagiai;

3) Pareiškėjas jau yra lankęsis UAB „AES GROUP“ valdomoje prie Klubo veikiančioje vasaros lauko kavinės terasoje ir tuo metu elgėsi nederamai, trikdė kavinės lankytojų poilsį ir darbuotojų darbą: užsisakė alkoholinį gėrimą, už jį atsisakė apmokėti, kaltino kavinės darbuotoją neva jį apnuodijus, užsirakino kavinės tualete, atsisakė išeiti, pats išsikvietė policiją ir greitąją medicinos pagalbą. Atvykusios tarnybos lankytoją išsivedė. Nei UAB „AES GROUP“, nei kurio nors įmonės darbuotojo atžvilgiu nebuvo pradėtas joks tyrimas, kas patvirtina, kad lankytojo pretenzijos buvo nepagrįstos;

4) Įvertinus Pareiškėjo neigiamą reakciją dėl negalėjimo patekti į Klubą, taip pat įvertinus praeities incidentą, siekdama išvengti incidento pasikartojimo, Klubo apsauga, turėdama tikslą užtikrinti tvarką ir saugumą lankytojams bei darbuotojams, priėmė sprendimą neįleisti šio lankytojo į terasą;

5) Toks sprendimas buvo išimtinai susijęs su Pareiškėjo esamu bei buvusiu netinkamu elgesiu, o ne su Pareiškėjo turima judėjimo negalia.

3. Ar Pareiškėjo atžvilgiu buvo išsakytos frazės „dink iš čia invalidas greit“, „tau invalide reikia namie prie televizoriaus sėdėti“?

Griežtai nesutinkame, kad Pareiškėjo atžvilgiu buvo pavartotos skunde nurodytos frazės. Apsaugos paslaugas teikia licencijuota privati saugos tarnyba, kurioje dirba savo srities profesionalai, baigę mokymus pagal apsaugos darbuotojų mokymo programą ir išlaikę apsaugos darbuotojo egzaminą. Apsaugos darbuotojai išmano tiek profesinės psichologijos pagrindus, tiek bendravimo etikos normas.

UAB „AES GROUP“ verslo pagrindas yra klientų aptarnavimas, iš kurio įmonė uždirba savo pajamas, todėl įmonė vertina ir gerbia visus klientus bei kelia griežtus reikalavimus aptarnaujančiam personalui dėl mandagaus ir etiško bendravimo su klientais net ir susiklosčius galimoms konfliktinėms situacijoms.

4. Kokiais kriterijais remiantis Klubo darbuotojai nusprendžia, ką įleisti į klubą ir ko neįleisti?

Apsaugos darbuotojams, kaip savo srities profesionalams, kurių užduotis yra užtikrinti renginio tvarką ir saugumą, pavesta spręsti, kurių asmenų neįleisti į Klubą. Apsaugos darbuotojai, pasitelkę savo patirtį ir profesines žinias, kiekvienu individualiu atveju sprendžia, dėl kurio asmens Klube gali kilti konfliktinė situacija, gali kilti grėsmė pačio asmens, kitų lankytojų ir darbuotojų saugumui, gali būti padaryta žala turtui. Paprastai neįleidžiami asmenys, kurie neatitinka amžiaus cenzo (yra nepilnamečiai, kai renginys skirtas pilnamečiams), kurie akivaizdžiai apsvaigę, kurie kelia grėsmę savo ir kitų saugumui, kurie elgiasi nemandagiai, agresyviai, provokuojamai ar neadekvačiai, kurie praeityje buvo sukėlę konfliktines situacijas, kurie gali turėti draudžiamų medžiagų ar daiktų, kurių apranga nederama (netvarkinga, nešvari, galinti provokuoti ar žėisti kitus lankytojus). Kriterijų sąrašas nėra baigtinis, tačiau bet kuriuo atveju yra laikomasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyto reikalavimo, kad įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas ir paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

5. Kokie apsaugos darbuotojai dirbo prie Klubo 2023 m. birželio 3 d. apie 22 val.?

Prašyčiau pateikti šių darbuotojų paaiškinimus dėl skunde išdėstytų aplinkybių.

Klube apsaugos paslaugas teikia licencijuota privati saugos tarnyba UAB „Vyčio komisariai“. Saugos tarnybos paaiškinimą pridedame.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, skundo tyrimą prašome nutraukti, nes nebuvo padarytas Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo pažeidimas.“

Prie Bendrovės rašto buvo pridėti UAB „Vyčio komisariai“ 2023 m. birželio 21 d. paaiškinimai, kuriuose buvo nurodyta:

„UAB „Vyčio komisariai“ išanalizavo Jūsų pateiktą Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolieriaus 2023-06-08 raštą Nr. (23)SN-109)S-258. Jūsų prašymu teikiame šiuos paaiškinimus. Šie paaiškinimai gali būti teikiami Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai.

Nesutinkame su rašte pareiškėjo išdėstytomis aplinkybėmis dėl pareiškėjo neįleidimo į klubą priežasčių. Užtikriname, kad pareiškėjo atžvilgiu joks apsaugos darbuotojas nevaržo įėjimą ir išėjimą ir necenzūrinių žodžių, o pareiškėjas į klubą nebuvo įleistas ne dėl jo negalios, o dėl netinkamo elgesio.

2023-06-03 UAB „Vyčio komisari“ apsaugos darbuotojai teikė paslaugas UAB „AES GROUP“ restorane „Pilies sodas“ ir naktiniame klube „Taboo“. Tą vakarą dirbo patyrę ir profesionalūs darbuotojai, puikiai gebantys valdyti konfliktines situacijas, išmanantys mandagaus ir etiško elgesio normas, visada jų besilaikantys. Apsaugos darbuotojų užduotis yra užtikrinti tvarką ir saugumą lankytojams bei darbuotojams, tuo tikslu apsaugos darbuotojams yra pavesta tikrinti lankytojus prie įėjimo, stebėti lankytojų elgesį, užkardyti konfliktines situacijas, apsaugos darbuotojams yra suteikta diskrecijos teisė atsisakyti įleisti asmenis, dėl kurių gali kilti konfliktinės situacijos, kurie akivaizdžiai apsvaigę, kurie kelia grėsmę savo ir kitų saugumui, kurie elgiasi nemandagiai, agresyviai, provokuojamai ar neadekvačiai, kurie praeityje buvo sukėlę konfliktines situacijas, kurie gali turėti draudžiamų medžiagų ar daiktų, kurių apranga nederama (netvarkinga, nešvari, galinti provokuoti ar žeisti kitus lankytojus).

2023-06-03 apie 22.00 val. prie įėjimo į restorano lauko terasą atvyko ir į naktinį klubą pageidavo patekti jaunas vyras su ramentais. Klubas dirba ir įleidinėja lankytojus tik nuo 23.00 val., todėl šiam vyrui buvo mandagiai paaiškinta, kad šiuo metu į klubą jis patekti negali. Svečias, tai išgirdęs, pradėjo nemandagiai piktintis, reikšti pretenzijas, atitinkamai apsaugos darbuotojas įvertino situaciją dėl galimos rizikos, jog kils konfliktas, kuris gali sutrikdyti įstaigos darbą, kitų lankytojų poilsį ir pramogas, ir priėmė sprendimą šio asmens neįleisti į terasą. Pažymime, kad apsaugos darbuotojams šis asmuo buvo žinomas dėl anksčiau buvusio incidento toje pačioje restorano „Pilies sodas“ terasoje, kuomet elgėsi neadekvačiai, atsisakė mokėti už įsigytą alkoholinį gėrimą, konfliktavo su restorano darbuotojais, be pateisinamos priežasties kvietė į restoraną policiją ir greitąją medicininę pagalbą. Dabartinė pareiškėjo neigiama reakcija į informaciją, jog negali patekti į klubą, kai klubas lankytojų dar nepriiminėja, buvęs neadekvatus elgesys, sąlygojo sprendimą pareiškėjo neįleisti į teritoriją siekiant užkirsti kelią galimai konfliktinei situacijai.

Patvirtiname, kad nei lankytojo ramentai, nei pati negalia nėra kliūtis įleisti lankytoją į klubą. Esant poreikiui, apsauga kartu su klubo darbuotojais tokiems lankytojams visada yra pasirengę suteikti pagalbą.“

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Bendrovės valdomame Klube, neįleidus Pareiškėjo galimai dėl jo negalios, nebuvo pažeistos Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkto

ir 2 dalies nuostatos, pagal kurias, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas; prekių pardavėjai, gamintojai ar paslaugų teikėjai privalo užtikrinti, kad šio straipsnio 1 dalyje nustatytais atvejais nebūtų priekabiauama, seksualiai priekabiauama ir nebūtų duodami nurodymai diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis).

Pagal Konvencijos 30 straipsnio 5 dalies e punkto nuostatas, siekdamas suteikti neįgaliesiems galimybę lygiai su kitais asmenimis dalyvauti rekreacinėje, laisvalaikio ir sporto veikloje, valstybės, šios Konvencijos šalys, imasi atitinkamų priemonių užtikrinti, kad neįgalieji turėtų galimybę gauti paslaugas asmenų, organizuojančių rekreacinę, turizmo, laisvalaikio ir sporto veiklą.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypatingai dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas

Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Nagrinėjamu atveju Pareiškėjas teigė, kad 2023 m. birželio 3 d. apie 22 val. atvyko į Klubą. Pareiškėjas turi judėjimo negalią, jada naudodamasis ramentais (nustatytas 20 proc. darbingumas). Pareiškėjas skunde rašė, kad Klubo apsaugos darbuotojai jį įžeidė (asmuo nurodė tokias frazes: „dink iš čia invalidas greit“, „tau invalide reikia namie prie televizoriaus sėdėti“) atsisakė jį įleisti į Klubą. Pareiškėjas skunde nurodė manąs, kad buvo neįleistas dėl negalios.

Primintina, jog pagal Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatas: „įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.“

Jungtinių Tautų bei Europos Sąjungos, taip pat nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija reiškia teisių sumažinimą, suvaržymą ar atėmimą tam tikrai kategorijai žmonių dėl kokių nors asmens požymių. Diskriminacija suvokiama kaip asmenų lygybės principo pažeidimas, kai asmeniui ar asmenų grupei yra sukuriamos mažiau palankios sąlygos, taikomi skirtumai, išimtys, apribojimai ar teikiamas pranašumas, lyginant su kitais asmenimis, esančiais toje pačioje ar tokioje pačioje situacijoje.

Nagrinėjamu atveju situacija yra susijusi su tiesiogine diskriminacija. Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalies nuostatas, tiesioginė diskriminacija – elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Taigi, asmenų neįleidimas į naktinį klubą dėl judėjimo negalios galėtų būti laikomas tiesiogine diskriminacija negalios pagrindu.

Nagrinėjamu atveju Klubą valdo Bendrovė, bet konkrečiai prie Klubo dirbantys apsaugos darbuotojai yra UAB „Vyčio komisarai“ darbuotojai. Svarbu pastebėti, kad nagrinėjamu atveju Klubo paslaugas teikia Bendrovė, kuri pasitelkia kitą įmonę tam tikroms paslaugų teikimo funkcijomis, bet manytina, kad būtent Bendrovė yra atsakinga už tinkamą Klubo paslaugų teikimą visais aspektais.

Bendrovė teigė, kad asmenims su judėjimo negalia nėra kliūčių patekti į Klubą, kadangi, nors prie bendro įėjimo yra laipteliai, asmenys su negalia gali pasinaudoti papildomais varteliais,

pro kuriuos patenkant į teritoriją nereikia įveikti laiptelių. Išnagrinėjus skundo tyrimo metu surinktą informaciją nėra galimybės įžvelgti požymių, kad Klubas būtų neprieinamas asmenims su judėjimo negalia.

Bendrovė patvirtino, kad 2023 m. birželio 3 d. apie 22 val. į Klubą buvo atvykęs asmuo su ramentais (Bendrovė mano, kad tai galėjo būti Pareiškėjas), bet Bendrovė negalėjo pateikti informacijos dėl šio asmens vardo ir pavardės, kadangi apsaugos darbuotojai neprašė asmens dokumento (įprastai asmens dokumento prašoma tik nustatant, ar asmuo pilnametis / nepilnametis, kai renginiai skirti tik pilnamečiams). Bendrovė patvirtino, kad neįleido asmens į Klubą, bet neigė, jog neįleidimas buvo susijęs su negalia, ir neigė, jog asmuo buvo įžeidžiamas Pareiškėjo minėtomis frazėmis. Bendrovė nurodė kelias priežastis, dėl kurių asmuo nebuvo įleistas. Kaip paaiškino Bendrovė, Klubas darbą pradeda nuo 23 val., taigi asmuo objektyviai negalėjo būti įleistas 22 valandą. Tai išgirdęs asmuo, kaip nurodė Bendrovė, pradėjo reikšti pretenzijas ir elgtis nemandagiai. Bendrovė taip pat aiškino, kad tas pats asmuo yra lankęsis Bendrovės valdomoje prie Klubo esančioje vasaros lauko kavinės terasoje ir tuo metu elgęsis nederamai, trikdamas kavinės lankytojų poilsį ir darbuotojų darbą.

Bendrovė 2023 m. birželio 21 d. atsakyme rašė, kad asmuo užsisakė alkoholinį gėrimą, už jį atsisakė sumokėti, kaltino kavinės darbuotoją jį apnuodijus, užsirakino kavinės tualete, atsisakė išeiti, pats iškviėtė policiją ir greitąją medicinos pagalbą. Atvykusios tarnybos lankytoją išsivedė, bet nei Bendrovės atžvilgiu, nei kurių nors darbuotojų atžvilgiu tyrimai nebuvo pradėti. Įvertinus asmens reakciją dėl negalėjimo patekti į Klubą ir įvertinus praeityje įvykusį incidentą, siekiant išvengti incidentų pasikartojimo, apsaugos darbuotojai priėmė sprendimą neįleisti lankytojo. Kaip aiškino atsakyme Bendrovė, toks sprendimas buvo susijęs su Pareiškėjo esamu bei buvusiu elgesiu, bet ne su Pareiškėjo negalia. Pažymėtina, kad UAB „Vyčio komisarai“ patvirtino šiuos paaiškinimus.

Atsižvelgiant į šią informaciją, galima teigti, kad Bendrovė įgyvendino įrodinėjimo pareigą ir pateikė argumentus, jog Pareiškėjo neįleidimas į Klubą buvo sietinas ne su jo negalia, o su kitomis aplinkybėmis (Pareiškėjo ankstesniu elgesiu ir elgesiu atvykus prie Klubo). Pagal skundo tyrimo metu surinktus duomenis, nėra pagrindo abejoti Bendrovės pateikta informacija, taigi konstatuotina, kad nagrinėjamu atveju Bendrovė nediskriminavo Pareiškėjo negalios pagrindu teikdama Klubo paslaugas.

Nagrinėjamu atveju išanalizavus Pareiškėjo nurodytas frazes („dink iš čia invalidas greit“, „tau invalide reikia namie prie televizoriaus sėdėti“), buvo galima įžvelgti priekabiavimo negalios pagrindu požymių.

Primintina, kad, pagal Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 2 dalies nuostatas, „Prekių pardavėjai, gamintojai ar paslaugų teikėjai privalo užtikrinti, kad šio straipsnio 1 dalyje nustatytais atvejais nebūtų priekabiuojama, seksualiai priekabiuojama ir nebūtų duodami nurodymai diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu“. Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 7 dalies nuostatas, „Priekabiavimas – nepageidaujamas elgesys, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu siekiama įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka“.

Atkreiptinas dėmesys, kad, nuo 2005 m. liepos 1 d. dienos įsigaliojus atnaujintam Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymui, sąvokos „invalidas“ ir „invalidumas“ nevertotinos. Jas pakeitė sąvokos „neįgalusis“, „neįgalumas“. Nuo 2024 m. sausio 1 d. įsigalios šį įstatymą keičiantis Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymas, kuriame sąvokos keičiamos į „asmuo su negalia“. Sąvoka „invalidumas“ šiuo metu nevertotina ir suprantama kaip turinti menkinančią, žeminančią reikšmę. Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komiteto narys Jonas Ruškus yra teigęs: „Invalido“ sąvoka yra visiškai nevertotina, nes ji žemina negalią turintį žmogų. Žemina, nes ši sąvoka yra įgavusi stiprų neigiamą atspalvį, dėl kurio žmogus yra klasifikuojamas į netinkamųjų, mažai kam tinkamųjų būrį.“¹ Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad asmens vadinimas „invalidu“ galėtų būti vertinamas kaip priekabiavimas negalios pagrindu. Pastebėtina, kad ir kitoks kibimas prie asmenų dėl jų negalios, kurį atlieka paslaugų teikėjai, galėtų būti pripažintas priekabiavimu.

Nagrinėjamu atveju tiek Bendrovė, tiek apsaugos įmonė UAB „Vyčio komisarai“ neigė, kad Pareiškėjo minėtos frazės būtų buvusios pasakytos. Pastebėtina, jog nagrinėjamu atveju nėra pokalbio tarp Pareiškėjo ir apsaugos darbuotojų garso įrašų, taigi nėra galima objektyviai nustatyti, ar Pareiškėjo minėtos frazės jo atžvilgiu buvo pasakytos.

Atsižvelgiant į tai, įvertinti, ar nagrinėjamu atveju buvo priekabiavimas, trūksta objektyvių duomenų, taigi šios skundo dalies tyrimas nutraukiamas. Primintina, jog, pagal Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 3 dalies 2 punkto nuostatas, tyrimo metu ar jį atlikęs, lygių galimybių kontrolierius gali nutraukti tyrimą, kai trūksta objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą.

¹ <https://kauno.diena.lt/naujienos/sveikata/psichologija/negalia-ar-invalidumas-644587>

Atsižvelgdama į visa tai, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 ir 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 5 punktu ir 29 straipsnio 3 dalies 2 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Pripažinti skundo dalį dėl įleidimo į Klubą nepagrįsta, kadangi nepasitvirtino joje nurodyti pažeidimai.
2. Nutraukti skundo dalies dėl galimo priekabiavimo negalios pagrindu tyrimą trūkstant objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą.
3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir Bendrovę.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė,
pavadojanti lygių galimybių kontrolierę

Edita Žiobienė